

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Pausanias Graeciae descriptio, Vol. III, edidit M.H. Rocha - Pereira, Teubner Lipsig 1981, σ. V/328.

Ὁ τρίτος καὶ τελευταῖος τόμος τῆς παρουσίας ἐκδόσεως τῆς Ἑλλάδος περιηγήσεως τοῦ Πausανίου περιλαμβάνει τὰ βιβλία Θ' Βοιωτικά καὶ Ι' Φωκικά καθὼς καὶ τοὺς πίνακας, 1) Index historicus et mythographicus σ. 189-251) 2) Index auctorum σ. 252-259 3) I. musicorum σ. 260 4) Index artificum (τεχνιτῶν) σ. 261-265 5) I. geographicus et ethnographicus σ. 266-303 καὶ 6) I. rerum notabilium σ. 304-328.

Τὸ βιβλίον δὲν ἀναγράφει εἰς τὸ περιθώριον τὴν παλαιότερον ἀναγραφομένην ἀρίθμησιν τῶν σελίδων τῆς ἐκδόσεως τοῦ Bekker, ἔχει δμως τὸ πλεονέκτημα τῆς ἐνδείξεως εἰς τὴν ὑπὲρ τὴν δεξιᾶν σελίδα φαν τοῦ βιβλίου, κεφαλαίου καὶ παραγράφου, ἔνθα ἀνήκει τὸ κείμενον τῆς ἀριστερᾶς καὶ δεξιᾶς σελίδος. Τὸ ὑπογραφομένον συνήθως ἰῶτα, προσγράφεται εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως. Ἡ σύνθεσις τοῦ κειμένου εἶναι προσεκτικὴ καὶ μᾶλλον συντηρητικὴ. Οὕτω λ.χ. εἰς 9.I.1. στ. 4 ἀναγράφεται ἡ λέξις *δη* (Μελανίππης), ἥτις μὴ ἀναγκαῖα εἰς τὸν λόγον ἐξοβελίζεται ὑπὸ τινων ἐκδοτῶν· εἰς τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα δὲν ἀναφέρονται οἱ τυχόν παραλείποντες αὐτὴν κώδικες. Τὸ αὐτὸ παρατηρητέον καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς λέξεως 9.I.2 σελ. 15 *καὶ* (ἡ πόλις), ἥτις παραλείπεται ὑπὸ τινων κωδίκων καὶ ἐκδοτῶν. Αἱ προσθήκαι εἰς τὸ κείμενον εἶτε ἐκ κωδίκων εἶτε παρ' ἐκδοτῶν αἰ υἰοθετηθεῖσαι ὑπὸ τῆς ἐκδόσεως προδίδουν ὀρθὴν αἴσθησιν τοῦ λόγου τοῦ Πausανίου, λ.χ. 9.I.1-8 <Ἀσωποῦ>, 9.I.5-16 <ὡς> *πανδημεί*, 9.I.6-26 <δὲ περὶ τὰ> *τείχη*. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς ἀθετήσεις λ.χ. εἰς 9.2.4-13/14, 9.2.6-26. Εἰς περιπτώσεις φθορᾶς τοῦ κειμένου ἢ διαφορᾶς τοῦ κειμένου ἐν τοῖς χφφ. ἢ ποικιλίας διορθώσεων ἢ ἐκδότις ἀναγράφει εἰς τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα τὰς ἐκδοχὰς καὶ ἀφίνει τὸν μελετητὴν νὰ τὸ διαμορφώσῃ κατ' ἰδίαν προαίρεσιν, ὡς λ.χ. ἐν 9.39.4-18.

Τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα εἶναι ἀρκετὰ ἐκτενές, ὥστε νὰ δίδεται ἡ εὐκαιρία εἰς τὸν χρησιμοποιοῦντα τὸ κείμενον πρὸς ἰδίαν ἐκλογὴν συνθέσεως.

Ἐπαρκές εἶναι καὶ τὸ ἐνδιάμεσον δεύτερον ὑπόμνημα τῶν συσχετίσεων τῶν μνημονευμένων χωρίων, τὸ ὁποῖον συμπληροῦται ἐνίοτε καὶ εἰς τὴν φαν διὰ παραθέσεως χρονολογιῶν, ὡς λ.χ. ἡ 9.1.8-9 (τοῦ α.σ.373).

Ὡς πρὸς τοὺς πίνακας παρατηρῶ ὅτι εἶναι συντεταγμένοι με ἐπιμέλειαν γενικῶς, ἀφοῦ ἀναγράφονται ὄχι μόνον τὰ ἀκεραῖας ἀναγνώσεως ὀνόματα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ συμπληρώσεως ἢ εἰκασίας, τὰ ὁποῖα σημειοῦνται δι' ἀστερίσκου. Ὅμως εἰς 10.10.1-8 εἰς τὸ κείμενον ὑπάρχει ἡ λέξις *Φίλαιος*. Φαίνεται ὅτι εἰς τὰ χφφ. ἡ γραφὴ του ποικίλλει: Εἰς τὸ χφ. Niccoli γράφεται *Φιλεύς* καὶ ἀναγράφεται εἰς τοὺς πίνακας. Ἡ ἐκδότις Rocha-Perebra υἰοθετεῖ εἰς τὸ κείμενον τὴν διόρθωσιν τοῦ Curtius *Φίλαιος* καὶ τὴν ἀναγράφει εἰς τοὺς πίνακας με ἀστερίσκον. Ὁ Loewy διορθώνει *Νηλεύς* καὶ τοῦτο ἀναγράφεται εἰς τοὺς πίνακας ἀπάλιν με ἀστερίσκον. Τὰ ἀνωτέρω ἐκ τοῦ κριτικοῦ ὑπομνήματος. Δὲν ἀναγράφεται εἰς τὸ ὑπόμνημα ἡ διόρθωσις τοῦ Schubart: *Φυλεύς*, ἥτις φυσικὰ οὐτε εἰς τὸ κείμενον ἀναφέρεται. Καὶ δμως ἡ λέξις αὕτη ἀναγράφεται εἰς τοὺς Πίνακας καὶ μάλιστα χωρὶς ἀστερίσκον. Τὸ κάπως ἀνεξήγητον αὐτὸ μαρτυρεῖ ἐν τούτοις περὶ τῆς ἐπιμελείας τῆς συντάξεως τῶν πινάκων. Ἡ εἰς τοὺς πίνακας μεταφορὰ δ-

λων τῶν ποικιλιῶν ἐκφορᾶς τῶν ὀνομάτων εἶναι κάπως δυσχερῆς, διό και μεταφέρονται αἱ πιθανωτέρας ὀρθότητος λ.χ. ἐν 9.35.1 ἡ Φαέννα(*) και ὄχι αἱ παραλλαγαὶ τῆς και ἡ Κλητὰ(*) ὄχι ὁμως και αἱ παραλλαγαὶ — καιτοὶ μαρτυροῦνται ὑπὸ πλήθους χφφ. Και ὄλοι οἱ πίνακες εἶναι συντεταγμένοι ἐπιμελῶς κατὰ τὸ ἐφικτόν. Εἰς τὸ λῆμμα ἐξηγηταὶ λ.χ. εὐρίσκει τις πάσας τὰς μνειάς, θὰ ἦτο δὲ ὑπερβολικὴ ἀξίωσις νὰ εὐρη τις τὴν εἰδικότητα τῶν ἐπιχωρίων ἐξηγητῶν εἰς τὸν κατάλογον τῶν *verborum notabilium*.

Ἡ ἐκδοσις τοῦ Πανσανίου τῆς Rocha-Pereira ὑπὸ τοῦ οἴκου Teubner ἔχει πολὺς ἀρετὰς και ἀποτελεῖ ἐξαιρετον ἔργον μελέτης διὰ τοὺς ἐρευνητὰς τοῦ Πανσανίου και γενικῶς διὰ τοὺς φιλολόγους.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

*
* *

Diagorae Melii et Theodori Cyrenaei Reliquiae, edidit Marcus Winiarczyk, Teubner Leipzig 1981, σ. XXIX/64, Preis DDR 29, -M.

Τὸ ἐν τίτλῳ βιβλίον ἀποτελεῖ ἐκδοσιν τῶν λειψάνων τῶν δύο ἀθέων φιλοσόφων τοῦ IV αἰῶνος π.Χ., Διαγόρου τοῦ Μηλίου και Θεοδώρου τοῦ Κυρηναίου, ἅτινα συνίστανται μόνον εἰς τὰς περὶ αὐτῶν μαρτυρίας (*testimonia*) τῶν ἀρχαίων δοξογράφων, φιλοσόφων, Πατέρων, λεξικογράφων κλπ. Ὁ ἐκδότης εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐνδεδειγμένος διὰ τὴν παρουσίαν τῶν περὶ τῶν δύο τούτων φιλοσόφων ἀρχαίων πληροφοριῶν, ἅτε ἐπανειλημμένως περὶ αὐτῶν ἀσχοληθεῖς ἀπὸ τοῦ 1974 μέχρι τοῦ 1981 ἐκδοὺς ἐπτά δημοσιεύματα σχετικὰ πρὸς τοὺς και ἄλλα τοῦ καταλόγου τῶν ἀθέων τοῦ Κλειτομάχου.

Ἡ διόρθωσις τοῦ βιβλίου ἔχει ὡς ἀκοιούθως: Πρόλογος (V-XIV), Κατάλογος συγγραφέων τῶν μαρτυριῶν, περιέχων και τὰς ἐκδόσεις των και ἐνίοτε και τοὺς κώδικας τοὺς δίδοντας οὐσιώδεις διαφορὺς γραφᾶς (XIV-XX). Κατάλογος τῶν κυριωτέρων προηγουμένων ἐκδόσεων τῶν λειψάνων (XXIII). Βιβλιογραφία (XXIV-XXVIII). Πίναξ συντομογραφιῶν και συμβόλων (XXIX). Μαρτυρία περὶ Διαγόρου τοῦ Μηλίου, κατατεταγμένα μεθοδικῶς (βιογραφικά, σπουδαί, μετακινήσεις, ἀσχολία, γνῶμαι τοῦ φιλοσόφου, συγγράμματα) ἐν συνόλῳ 79, εἶτα αἱ χαρακτηριζόμεναι ὡς ἀμφίβολοι μαρτυρίαὶ ἀρ. 80-88, αἱ ἀνακριβεῖς 89 ἔως 101 B, τὰ Ἀποσπάσματα ἀρ. 1-4 και αἱ Ἀπομιμήσεις, ἀρ. 1-4 (σελ. 1-30). Μαρτυρία περὶ Θεοδώρου τοῦ Κυρηναίου, ὁμοίως διατεταγμένα μεθοδικῶς (σελ. 31-46). Παράρτημα περιέχον τὸν βίον Θεοδώρου ὑπὸ Διογένοους Λαερτίου, II 97-103 (σελ. 46-47). Ἀκολουθεῖ ὁ πίναξ ὀνομάτων (48-51), ὁ πίναξ τῶν ἀξιοσημειώτων λέξεων (σελ. 52-54), ὁ πίναξ τῶν συγγραφέων (σ. 55-57), ὁ πίναξ τῆς ἀντιστοιχίας τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαρτυριῶν τῆς παρούσης ἐκδόσεως πρὸς τὰς τῶν Lana και Jacoby διὰ τὸν Διαγόραν και τὰς τῶν Giannantoni και Mannebach διὰ τὸν Θεόδωρον (σελ. 58-64).

Εἰς τὸν πρόλογον ὁ Winiarczyk ἐξηγεῖ διτι ἐπεζήτησε νὰ δώσῃ πληρεστέραν ἐκδοσιν, διότι αἱ προηγούμεναι, αἱ μὲν εἶχον μόνον ἐκλογὴν μαρτυριῶν, ἡ δὲ πληρεστέρα τούτων παρουσίαζε παραλείψεις τινάς. Πρὸς δὲ ἡ παρούσα ἐκδοσις προσθέτει μαρτυρίας τινὰς ἐξ Ἀράβων συγγραφέων, αἵτινες παρατίθενται ἐν Λατινικῇ μεταφράσει. Τὸ κείμενον τὸ συνέθεσεν ὁ W. ἐκ τῶν καλύτερων ἐκδόσεων και ἐξ ἐκλογῆς διαφορῶν γραφῶν εἰλημμένων ἐκ διαφορῶν κωδίκων. Κάτωθεν τοῦ κειμένου ὑπάρχει τὸ